

İlgili Kanun / Madde
6356 S. STK/4

T.C.
YARGITAY
22. Hukuk Dairesi

Esas No. 2019/8074
Karar No. 2020/259
Tarihi: 14/01/2020

- İŞKOLU TESPİTİ
- İŞKOLU TESPİTİNDE BİRİM OLARAK İŞYERİNİN ESAS ALINACAĞI

ÖZETİ Türk toplu iş hukukundaki normatif düzenlemelerde işkolu kavramı önemli bir yer tutmaktadır. 6356 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesine göre, sendikalar kuruldukları işkolunda faaliyette bulunurlar. İşkolunun belirlenmesi konusunu düzenleyen 6356 sayılı Kanun'un 5 inci maddesine göre, işkolu tespiti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılacaktır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılan tespit ile ilgili kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasını müteakip, bu tespite karşı ilgililer, onbeş gün içinde dava açabilir. Belirtilen süre hak düşürücüdür.

İşkolu tespitinde birim olarak işyerinin esas alınacağı normatif düzenlemelerin tartışmasız bir sonucudur. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2 nci maddesinin gerekçesinde, işyeri, teknik bir amaca, diğer bir deyişle mal ve hizmet üretimine yönelik ve değişik unsurlardan meydana gelen bir birim olarak belirtilmiştir. İşyerinin sınırlarının saptanmasında “işyerine bağlı yerler” ile “eklentiler” ve “araçların” bir birim kapsamında oldukları belirtildikten sonra özellikle bir işyerinin mal ve hizmet üretimi için ayrı bir alanı da kullanması halinde bunların tek işyeri mi yoksa birbirinden bağımsız işyerleri mi sayılacağı konusunda “amaçta birlik”, aynı teknik amaca bağlı

olarak üretimde bulunma, nitelik yönünden bağlılık ile “yönetimde birlik”, aynı yönetim altında örgütlenmiş olma koşullarının aranacağı düzenlenmiştir.

DAVA: Taraflar arasında görülen dava sonucunda verilen kararın, temyizen incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmekle, temyiz talebinin süresinde olduğu anlaşıldı. Dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

Davacı İsteminin Özeti: Davacı vekili; dava dilekçesinde özetle; müvekkiline ait işyerlerinde yağlı tohum kırım, eleme, presleme, küspe, rafine yağ işleme ve depolama, bitkisel yemeklik sıvı ve margarin yağ üretimi ve satışı işlerinde faaliyet gösterildiğini, 22/12/2016 tarihinde ... Cad. ... /... adresindeki işyerinde yapılan inceleme sonucunda düzenlenen rapor esas alınarak yapılan işkolu tespitinin 17/02/2017 tarihli Resmi Gazetede ilan edildiğini, müfettiş tespitinin ... 'daki yönetim binasında yapıldığını, ... , ... , ... /... ve ... 'deki işyerlerinde mahallen inceleme yapılmadığını, ... 'deki işyerinde sıvı yemeklik yağ üretiminin nötralizasyon, topraklama, deoderize, vinterizasyon, dolum, ambalajlama işlerinin yapıldığını, 302 işçi çalıştığını, lojistik ve güvenlik firması alt işveren işçilerinin de çalıştığını, Kemalpaşa'da şirketin ve talep halinde 3. şahısların dış ticarete konu mallarının gümrük gözetimi altındayken depolamasının, muhafaza ve gümrük işlerinin yapıldığını, ... Tesisleri'nde yağlı tohum kabuğu kırım, ayrıma eleme, presleme ve küspe üretimi yapıldığını, ... 'deki işyerinde yağ süzme rafinerisi olduğunu ve şişeleme bölümü bulunduğunu, bu işyerinde 15 işçi çalıştığını, İstanbul'da satış operasyon işlemlerinin yürütüldüğünü, işyerinde ve işletmede yapılan işlerin birden fazla işkoluna girdiğini, işletme geneline münhasır gıda işkolunda tespit yapılmasının hatalı olduğunu, Bornova'daki işyerinde sıvı ve margarin yağ dolum paketleme, sevk ve taşımacılık işleri ile şirket yönetimi büro işlerinin yapıldığını, işkolu tespitinde diğer işyerlerinin kayden işletme dahili gibi kabul edildiğini, farklı işkollarına girdiğinin dikkate alınmadığını ileri sürerek işkolu tespit kararının iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Cevabının Özeti:

Davalılar, davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

İlk Derece Mahkemesi Kararının Özeti:

Mahkemece, davanın reddine karar verilmiştir.

İstinaf Başvurusu:

İlk Derece Mahkemesinin kararına karşı, davacı vekili istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

Bölge Adliye Mahkemesi Kararının Özeti:

Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

Temyiz: Bölge Adliye Mahkemesinin kararına karşı, davacı vekili temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

Gerekçe: Taraflar arasındaki uyuşmazlık, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 4 üncü ve 5 inci maddeleri kapsamında işkolu tespitine itiraza ilişkindir.

Türk toplu iş hukukundaki normatif düzenlemelerde işkolu kavramı önemli bir yer tutmaktadır. 6356 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesine göre, sendikalar kuruldukları işkolunda faaliyette bulunurlar. İşkolunun belirlenmesi konusunu düzenleyen 6356 sayılı Kanun'un 5 inci maddesine göre, işkolu tespiti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılacaktır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılan tespit ile ilgili kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasını müteakip, bu tespite karşı ilgililer, onbeş gün içinde dava açabilir. Belirtilen süre hak düşürücüdür.

6356 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, işkolları, Kanuna ekli (1) sayılı cetvelde gösterilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasına göre ise, bir işyerinde yürütülen asıl işe yardımcı işler de, asıl işin girdiği işkolundan sayılır. Yine aynı maddede, bir işkoluna giren işlerin neler olacağı, işçi ve işveren konfederasyonlarının görüşü alınarak ve uluslararası normlar göz önünde bulundurularak, yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. İşkolu kavramı sendikaların faaliyet alanlarını belirleyen temel bir öğedir. Birbirine benzer işler bir hukuki kalıp altında toplu iş hukukuna sunulmaktadır. İşkolu tespitinde birim olarak işyerinin esas alınacağı normatif düzenlemelerin tartışmasız bir sonucudur. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2 nci maddesinin gerekçesinde, işyeri, teknik bir amaca, diğer bir deyişle mal ve hizmet üretimine yönelik ve değişik unsurlardan meydana gelen bir birim olarak belirtilmiştir. İşyerinin sınırlarının saptanmasında “işyerine bağlı yerler” ile “eklentiler” ve “araçların” bir birim kapsamında oldukları belirtildikten sonra özellikle bir işyerinin mal ve hizmet üretimi için ayrı bir alanı da kullanması halinde bunların tek işyeri mi yoksa birbirinden bağımsız işyerleri mi sayılacağı konusunda “amaçta birlik”, aynı teknik amaca bağlı olarak üretimde bulunma, nitelik yönünden bağlılık ile “yönetimde birlik”, aynı yönetim altında örgütlenmiş olma koşullarının aranacağı düzenlenmiştir. İşkolu tespit davalarında, her işverenin işyerinin bağımsız işyeri olarak kabul edilip, o işyerinde yapılan işlerin niteliği itibarıyla işkolu tespiti gerekir. Alt işverenin işkolu tespiti asıl işverenin yaptığı işe göre belirlenmez. Alt işverenin işkolu tespitinin, asıl işverenden ayrı olarak yapılması gerektiği gibi, alt işverene ait işyerinde yapılan işlerin, asıl işverene ait işyerinde yapılan işlere yardımcı iş olarak değerlendirilmesi de doğru olmaz. 6356 sayılı Kanun'un 4/2. maddesinde öngörülen, bir işyerinde yürütülen asıl işe yardımcı işlerin de, asıl işin dâhil olduğu işkolundan sayılacağı kuralı, bir işyeri sınırları ve organizasyonu içerisinde yürütülen işler için önem taşır. Yoksa birbirinden ayrı işyerlerinde farklı işkoluna giren işler yapılıyorsa asıl iş yardımcı iş kavramı geçerli olmaz. Alt işveren işçileri ise, alt işverene ait bağımsız işyeri

çalışanları olduklarından, bağlı buldukları işkolunun, asıl işverenden ayrı olarak belirlenmesi gerekir. Nitekim 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 4 üncü maddesinin gerekçesinde “Bir işyerinde yürütülen yardımcı işin alt işveren tarafından üstlenilmesi halinde, bu iş artık asıl işveren yönünden yardımcı iş olarak kabul edilemez. Bu işler alt işveren bakımından asıl iş kabul edilir ve işkolu buna göre belirlenir” şeklinde anılan durum açık olarak belirtilmiştir.

Bu genel açıklamalar ışığında temyiz itirazlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Somut olayda, ... tarafından 17/02/2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan tespite göre, ... ve Deterjan Sanayi A.Ş.'de yapılan incelemede; ... Mh. ... Cd. ... /... adresindeki işyerinde hammadde olarak gelen ayçiçek, kanola, mısır, palm, zeytin ve pamuk yağlarının rafine edildikten sonra sıvı yağ bölümünde dolum, şişeleme ve paketlenmesinin yapıldığı, margarin bölümünde katı yemeklik yağın üretilerek paketlenmesi, bu üretim aşamalarından sonra nihai ürün olarak ayçiçek yağı, mısır yağı, kanola yağı, zeytinyağı ve margarin elde edildiği, asıl iş olan üretim işine yardımcı iş olarak da üretilen bu yağların depolanması, satışı ve sevkiyatının yapıldığı, aynı işverenliğe bağlı ... /... adresindeki ve ... Sok.... Mah. ... /... adresindeki işyerlerinde üretilen sıvı ve katı yağ ürünlerinin satış ve pazarlamasının yapıldığı, ... Köyü... Mah. ... /... adresindeki işyerinde üretimde kullanılan hammaddeler ile nihai ürünlerin depolandığı, ... Cad.... Mah. ... /... adresindeki işyerinde işverenlikçe üretilen nihai ürünlerin depolanması ve sevkiyatı işinin yapıldığı,... Bulvarı ... Organize Sanayi Bölgesi ... /... adresindeki işyerinde zeytinyağının şişelenmesi, paketlenmesi ve depolanması işinin yapıldığı, bu işyerlerinde yapılan işlerin de asıl işe yardımcı işler mahiyetinde olduğu, bu nedenle yapılan işlerin İşkolları Yönetmeliğinin 02 sıra numaralı “Gıda sanayi” işkolunda yer aldığına dair işkolu tespit kararı verilmiştir

İlk Derece Mahkemesince endüstri mühendisi ve iki hukukçu bilirkişi ile birlikte dava konusu birimlerden sadece ... /... adresinde yer alan birimde yapılan inceleme ile sonuca gidilerek davanın reddedildiği ve bu suretle kurulan hükme yönelik istinaf başvurusunun esastan reddedildiği anlaşılmaktadır.

Bu noktada ifade etmek gerekir ki, dava konusu birimlerde yapılan işin niteliği, yürütülen faaliyetin kapsamı, iş müfettişi raporu ile keşif ve bilirkişi incelemesi neticesinde yapılan tespitler karşısında, İlk Derece Mahkemesince yetersiz bilirkişi raporu ile sonuca gidilmesi isabetsizdir.

İşkolu tespitine konu birimlerde yürütülen faaliyetin kapsamı ve itiraz konusu hususlar dikkate alındığında, İlk Derece Mahkemesince kimya mühendisi, gıda mühendisi ve endüstri mühendisi bilirkişilerin içinde yer aldığı teşkil edilecek heyet aracılığı ile tespit konusu birimlerin tamamında yeniden keşif icra edilmeli, yargı çevresi dışında bulunan mahallerde de yürütülen faaliyetin niteliğine uygun uzmanlığa sahip bilirkişi aracılığı ile istinabe suretiyle keşif ve bilirkişi incelemesi

yapılmalı, tespit konusu birimlerde imal edilen nihai ürünler ve hizmetler sayısal verilere dayalı olarak somut şekilde saptanmalı, üretim sürecinde kullanılan yöntemler değerlendirilmeli, tespit konusu birimlerin tek bir işyeri yahut ayrı ayrı işyerleri niteliğinde olup olmadığı tespit edilmeli, bu tespitler bağlamında imal edilen nihai ürünlerin ve hizmetlerin amacı da gözetilerek İşkolları Yönetmeliği'nde yer alan düzenlemeler çerçevesinde yürütülen ağırlıklı faaliyet belirlenmeli ve oluşacak sonuca göre karar verilmelidir.

Anılan hususlar gözetilmeksizin, eksik inceleme sonucunda ilk derece mahkemesince yazılı şekilde hüküm tesisi ve bu karara karşı yapılan istinaf başvurusunun esastan reddi kararı hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

Sonuç: Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının ortadan kaldırılarak İlk Derece Mahkemesi kararının yukarıda yazılı sebeplerle BOZULMASINA, dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine, bozma kararının bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, peşin alınan temyiz karar harcının istek halinde ilgililiye iadesine, 14/01/2020 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.